

ZENDING EN EVANGELISATIE

VERSLAG VAN EEN REIS NAAR SOEMBA.

II.

Zooals ik in De Reformatie van 12 Dec. 1946 al verteld heb, ben ik 20 Nov. 1946 op Waingapoe, de hoofdplaats van Soemba, aangekomen. Den morgen van dien dag heb ik besteed met het brengen van een bezoek aan den Assistent Resident van Soemba op diens kantoor en met het inslaan van een voorraad levensmiddelen voor mijn verblijf op Oost-Soemba. Aan boord had ik n.l. reeds gehoord, dat in het binnenland een voedselschaarste heerschte en ik wilde de menschen, die ik ging bezoeken, niet in verlegenheid brengen door van hun beperkte voorraad mee te eten. Behalve een voorraad rijst en een aantal conserven heb ik ook een pak kaarsen gekocht, waarvan ik op mijn tocht door het binnenland veel plezier gehad heb, omdat de bevolking vrijwel nergens over lampen beschikte. Van den Assistent Resident hoorde ik, dat er 's middags een vrachtauto naar Melolo zou vertrekken, waarmee ik desgewenscht zou kunnen meerijden.

Daar er slechts zoo nu en dan een auto rijdt van Waingapoe naar Melolo, afstand 60 km, heb ik dit aanbod dankbaar aanvaard. De echtgenoot van den miss, predikant Van Berge en de dochter van dr Onvlee, die gelijk met mij op Soemba waren aangekomen, zouden met dezelfde vrachtauto reizen evenals dr Onvlee, die zijn dochter was komen afhalen. Na het middageten vertrokken we. Er reden ook een aantal inheemschen mee, waaronder goeroe Ratucoeh met zijn dochtertje, die mij door dr Onvlee werden aangevoerd.

Behalve mevrouw Van Berge, die naast den chauffeur in de cabine kon zitten, moesten de passagiers maar een plaatsje zoeken bovenop de bagage, waarmee de bak van de vrachtauto was volgeladen. Het was een warme rit langs een vrijwel boomloozen weg op het warmste gedeelte van den dag. De weg, een macadamweg met hier en daar stukken, die nog niet ingewald waren, liet geen grootere snelheid toe dan 25 à 30 km, zoodat we er een uur of drie over deden. Onderweg werd enkele malen gestopt voor het uit- en inladen van inheemsche passagiers, o.a. in Petawang. Daar stapte de goeroe indijl W. Coreh, de voorganger van de vrijgemaakte kerk aldaar in.

In Melolo, de voornaamste plaats van Oost-Soemba, zijn we uitgestapt en daar heb ik mijn intrek genomen in de persinggahan, een eenvoudige logeergelegenheid, waar ik à een gulden per nacht een kamer kon huren. De bedden waren niet voorzien van klamboes, maar gelukkig had ik mijn eigen klamboe bij mij, zoodat ik heb kunnen slapen zonder geplaagd te worden door muskieten. Ik moest zelf voor mijn eten zorgen, zoodat het goed was, dat ik voorraad bij mij had. Voor het klaarmaken van de maaltijden heb ik de hulp ingeroepen van den beheerder of mandoer. Toen ik aan dien mandoer vroeg of hij Christen was, kreeg ik letterlijk ten antwoord: „Ja, sinodal”. Deze bruine broeder heeft intusschen best voor mij gezorgd.

Dienzelfden avond heb ik met de reeds genoemde goeroes een paar kerkeraadsleden van Melolo, die door Ratucoeh gewaarschuwd waren, overleg gepleegd, op welke wijze ik mijn tijd op Soemba het best zou kunnen besteden. Daar er den 27sten November een groote vergadering zou plaats hebben te Melolo, waar afgevaardigden zouden komen uit alle kerken en kringen, werd besloten, dat ik die vergadering zou afwachten en de eerste week zooveel mogelijk de plaatsen in de omgeving van Melolo zou bezoeken, om dan later een tocht naar het binnenland te maken. Dienzelfden avond kwamen reeds verscheidene gemeenteleden uit Melolo mij bezoeken. Allen toonden zich zeer verheugd dat er een afgevaardigde van de vrijgemaakte kerken in Nederland naar Oost-Soemba gekomen was om hen te bezoeken. „Wanneer komt de Goossens terug?” en „Hoe is het met hem en mevrouw en de kinderen?” dat waren vragen die iedereen stelde.

Den volgenden dag heb ik een bezoek gebracht aan de gemeente van Petawang. Over de wijze hoe ik daar ontvangen werd, heb ik reeds geschreven in het nummer van 12 Dec.

Petawang is een geïnstitueerde gemeente, dus met een kerkeraad. De voorganger goeroe indijl W. Coreh heeft wel een theologische opleiding ontvangen, maar hij is nog geen predikant en mag dus geen sacramenten bedienen. Sedert het vertrek van ds Goossens in het najaar van 1938 is er dan ook geen Doop en Avondmaal bediend. Ook vooral om die reden wordt met groot verlangen uitgezien naar den terugkeer van ds Goossens. In alle toespraken en gesprekken werd dat punt telkens weer aangevoerd. Eigenaardig was daarbij het woord dat zij gebruikten voor „terugkeer”. De gesprekken werden n.l. in het Maleisch gevoerd, omdat ik geen Savoneesch of Soembaneesch versta, terwijl zij geen Nederlandsch kennen. Wanneer ik nu op een plaats geweest was en weer ging vertrekken, werd mij meestal wel gevraagd of ik in de toekomst nog eens op Soemba terug zou komen. Ook bij den

afscheidsmiddag, dien ik een paar weken later aangeboden kreeg, werd mij dat gevraagd. Daarbij gebruikte men het woord „datang kombali” of „datang poela”, dat onderscheidenlijk terugkomen of opnieuw komen beteekent.

Maar wanneer men het over ds Goossens had, gebruikte men het woord „poelang”, dat de beteekenis heeft van „naar huis terugkeeren”. En dat werd maar niet een enkele keer gebruikt, maar het is mij opgevallen, dat overal steeds het woord „poelang” gebezigd werd, wanneer het over ds Goossens ging. Hier blijkt wel heel sterk uit dat voor hun besef ds Goossens bij hen hoort, dat hij bij hen „thuis” is.

Maar hoewel ik in den eigenlijken zin van het woord daar niet thuis was, heb ik mij daar toch van het begin af volkomen „thuis” gevoeld. Het hartelijk vertrouwen, waarmee men mij tegemoet trad, gaf mij het gevoel, of ik de menschen al jaren gekend had, als ik nog maar nauwelijks eenige uren in hun midden verkeer had. Maar daardoor heb ik ook zoo heel goed kunnen merken, hoe het dezen menschen niet alleen ontbreekt aan het nuttige en aangename, maar ook dikwijls aan noodzakelijke levensbehoeften. Niet dat ze er mee te koop loopen, maar nadat we eerst over geestelijke zaken gesproken hadden, heb ik geïnformeerd of er ook zaken waren, waaraan ze gebrek hadden. Als antwoord daarop werden genoemd: bijbels, psalmboeken, catechismusboekjes, avondmaalservies en -linnen, een doopvont, voorts boeken en papier voor de kerkelijke administratie (als lidmatenregister gebruikte men o.a. de achterzijde van een chineesche maandkalender). Ook hadden zij behoefte aan schoolbenodigdheden zoals: lelen, griffels, schriften, pen-nen, inkt enz. Opvallend was, dat zij uit eigen beweging niet gesproken hebben over hun persoonlijke behoeften als kleeding en dergelijke. Maar toen ik er uitdrukkelijk naar informeerde, bleek wel dat ook daaraan een schreënd tekort is. Ik had al wel gemerkt, dat de kleeding die ze droegen, oud en versteld was. Ik zag kleeding, die soms met twee of meer stukken van geheel afwijkende kleur versteld was. Toen ik een paar personen aanwees en vroeg of ze behalve de kleeding, die ze op dat oogenblik aanhadden, nog andere kleeding bezaten, werd die vraag ontkennend beantwoord. Wat dat beteekent in een heet klimaat, waar de kleeding als het goed is, liefst dagelijks gewassen moet worden, althans kleeding die onmiddellijk in aanraking komt met de huid, daarvan kan iemand die niet in de tropen geweest is, zich misschien moeilijk een juiste voorstelling vormen.

Ondanks deze stoffelijke nood, werd het geestelijk leven zoo goed mogelijk verzorgd. In de hoofdplaats Petawang wordt 's Zondags tweemaal gepreekt door goeroe indijl W. Coreh, die ook catechetisch onderwijs geeft aan de kinderen en aan een aantal heidenen, die begeeren gedoopt te worden. De kerkeraad, die geregeld huisbezoek doet, heeft ook het toezicht op een drietal kringen op ongeveer 20 km van Petawang verwijderd, n.l. Maoedjawa, Kamanggi en Menggid Timbi. In Kamanggi wordt 's Zondags een kerkdienst geleid door een ouderling, terwijl in de beide andere plaatsen gepreekt en gecatechiseerd wordt door een paar jonge goeroes, die door W. Coreh zijn opgeleid. Ook in die kringen zijn eenige heidenen in dooponder-richt.

Bij dit alles is natuurlijk het reeds genoemde gebrek aan bijbels en psalmboeken een groot bezwaar, terwijl ook als een ernstig gemis gevoeld werd, dat reeds gedurende acht jaar geen sacramenten bediend konden worden. Aan het gemis aan psalmboeken werd eenigszins tegemoet gekomen, doordat enkele jonge leden een schrift of een gedeelte van een schrift hadden, met een aantal berijmde psalmen. Maar nieuwe schriften zijn vrijwel niet te krijgen, zoodat men ook hierin geremd wordt. Verrassend was intusschen de groote bijbelkennis, die ik bij verschillende goeroes en ook bij sommige ouderlingen mocht constateren. Hoe het met die kennis van de Heilige Schrift bij de overige leden stond, daarover kan ik moeilijk oordeelen, omdat de conversatie in de Maleische taal gevoerd werd en niet allen even bedreven waren in die taal.

Ten tijde van mijn bezoek werden de kerkdiensten gehouden in een uitbouw van de goeroewoning. Een eenvoudig kerkgebouw was in aanbouw van rondhouten stijlen met een dak van palmbladeren. De wanden waren nog niet gereed, doch zouden gemaakt worden van gaba-gaba, dat zijn een paar meter lange harde bladnerven van den lontarpalm, die verticaal naast elkaar geplaatst worden en opgesloten worden tusschen horizontale latten, die weer aan de hoofdstijlen verbonden worden. In het kerkgebouwtje zouden ze ook wel graag behoorlijke meubels plaatsen, maar daar ze ook al geen behoorlijk timmergereedschap hebben, zouden ze zich voorloopig wel moeten behelpen op de wijze zooals ik het daar en elders op Oost-Soemba gezien heb. Enkele kerkangars zitten dan op een primitieve bank zonder leuning, sommigen gebruiken een op den grond liggenden balk als zitplaats, terwijl de meesten gewoon op den leemen vloer zitten of hoogstens op een over den vloer gespreid matje. Dat zitten op den vloer zou op zichzelf vermoedelijk niet zoo'n bezwaar zijn, want een groot deel van de kerkangars zal in eigen huis ook dikwijls op den vloer hurken. Maar gewoonlijk zitten ze dan niet op den leemen vloer maar op een verhoogde

vloer van bamboelatten. Er zou dus in het kerkgebouw ook zoo'n verhoogde vloer aangebracht kunnen worden. Toch zullen ze dat misschien niet prettig vinden, omdat ze van ouds gewend zijn aan de gedachte, dat in een kerkgebouw banken behooren te staan.

Met de kerkeraadsleden heb ik bij den goeroe het middagmaal, rijst met bijgerechten, gebruikt. Een eigenaardigheid van dezen maaltijd, evenals van alle door mij bijgewoonde maaltijden (behalve de afscheidsmiddag op den voorlaatsten dag van mijn verblijf op Oost-Soemba) was, dat de vrouwen en kinderen niet mede aanzaten. Ze kwamen wel bij het bidden en later bij het lezen en danken, maar onder het eten der mannen waren de vrouwen bezig met dienen en pas toen wij klaar waren gingen ook de vrouwen en kinderen eten. Of 't altijd zoo toegaat, ook als er geen gasten zijn, zou ik niet durven zeggen. Misschien werd het wel zoo gedaan, omdat er alleen maar een mannelijke gast was en zouden de vrouwen wel mee aangezeten hebben, als ik mijn vrouw bij mij gehad had.

Een volgend maal hoop ik wat te vertellen over mijn ervaringen in andere gemeenten.

Nijkerk.

C. C. DE VRIES.

Amice frater.

De haast onbegrijpelijke vergissing van vele geloo-vige Christenen ten aanzien van Vinet's getuigenis is zeer leerzaam en ook waarschuwend ook voor onzen tijd.

In onze dagen geschiedt zulks toch ten opzichte van de mannen der dialectische theologie. Men gaat op den klank van het getuigenis af en vergeet te onderzoeken, wat bedoeld wordt.

Het merkwaardige is, dat de ongeloovige wereld in zulke gevallen de werkelijkheid veel eerder ontdekt.

De liberale geesten in Vinet's dagen vergisten zich niet in hem. Zij begroetten hem als een der hunnen. Vinet, dus zeiden zij, is een vrijzinnig protestant, een modernist. En het was zoo.

Dat Groen zoo teleurgesteld werd inzake zijn vriend van der Bruggen werd veroorzaakt door het feit, dat laatstgenoemde staatsman Vinet begreep en hem volgde, terwijl Groen hem niet verstond.

Toen dit bij den strijd om de schoolwet van 1857 in een bepaald resultaat uitkwam, stond Groen een moment als verplet.

Maar beiden, Groen en van der Bruggen, waren ter goeder trouw. Alleen zij waren niet, wat zij zich verbeelden te zijn: eensgezeten.

Want Vinet was liberaal. Arstie constateert in zijn in 1860 verschenen „Esprit d'Alexandre Vinet”, dat deze tot het eind zijner dagen en voor alle gebied gebleven is een der meest illustre, respectabele en ijverige verdedigers van de groote beginselen van 1789. Vinet juichte, zegt hij, ook de revolutie van 1830 toe, zij het dan met vrees. Want hij was een vrijzinnig christen. De vrijheid ging voorop, maar orde moest volgen en die verbinding kon slechts tot stand komen door het Christendom.

Vinet predikte een modernistisch christendom. Hij beleed niet den Christus der Schriften.

Hij was geen systematisch theoloog of wijsgeer. Men ziet zijn wezenlijke opvattingen soms beter belicht in een noot dan in den tekst van zijn werken.

Ik wil daarvan een treffend voorbeeld aanhalen.

Prof. Honig zegt in zijn artikel over Vinet in de Christelijke Encyclopaedie: „de opvatting der zonde was bij Vinet niet diep genoeg”. Zoo was het niet. Die opvatting was algeheel onjuist, vierkant in tegen-spraak met wat de Schrift ons leert.

Om dit te doen zien, vertaal ik nu een noot, dien wij vinden op blz. 276 van zijn „Essai” — d.i. Verhandeling — tweede editie, herzien door den auteur.

Vinet zegt daar, dat wil men zich een voorstelling maken van den staat der rechtheid, — „ik zeg niet vóór den val, maar vóór de proef, het proefgebod” — men dien staat moet zien als een onbewuste, innige eenheid van den mensch en de waarheid, den mensch en God.

Die staat was niet een staat van rechtvaardigheid en heiligheid — Zondag 3 — maar van onschuld, onnoozelheid.

Dit lijkt wel iets op wat Barth leert, die alleen veel verder nog gaat en dezen toestand vindt vóór de schepping.

Het bewust worden van die eenheid met God is gekomen met het feit, dat haar verbrak of liever bedreigde. Hetzij dat de mensch de proef had doorstaan, en overwinnaar ware gebleven, hetzij, dat hij overwonnen werd, hij kreeg toen het besef van die oorspronkelijke eenheid. Als overwonnen zou hij het verlies altijd betreuren, als overwinnaar zou hij er in hebben genoten. De mensch werd overwonnen, hij viel, maar de goddelijke barmhartigheid bood hem een schitterende revanche. Hij kan opnieuw overwinnaar zijn in Jezus Christus, den tweeden Adam, in wien de mensch-

heid triumfeert. Vereenigd zou hebbe glansrijk — werd n van God, schenkend heid. Hier God wilde zou zijn d een gewel sten staat Augustin gelukkig maakte de reparat moet gene pele vraag in onze de wil en on te beter n ste eenhei rakter der De mensc

Zoover Om Vin de twee e evident certitu den eerste aan Adam heid komt uit het bi ven wij zo

De men soonlijkhe ze; hij mo loof moet proef niet komen getu inzicht wa het indivi men. Er z beinnen als in een doel, dat menschei volmaakt God had absoluu hebben ge niet heb

Zoo wa Oude Isra her zien er niet. C tot religie

Het was lang dit r een houte gevoegd, c gewelf sta hoeksteen

En wel deling op maar die evidentie

Het doe vormen, c christendo de uitkom hebben ge tendom ietters moe is slechts geloof der cobus 1:1

De proe dat de med delijk is, het wezen komt tot persoon, i van den r heid vind

En dat de consci

Omdat ook zijn. Z is er een hij siddert zelf; en d mate die realiteit

Nu is d is in Chr den dood, mogelijke zegt hem

De men proef bezu zen; de ce in ons. De gezant br De men keeren en